

Fragmenty protokołu posiedzeń Komitetu Cywilnego Reformy z sesji 1, 2, 3 i 4 obrad toczących się od 4 do 10 lipca 1814 r. obejmujących debatę o organizacji i zadaniach Komitetu, w tym jego Sekcji Sądowej (m.in. treść wciągniętych do protokołu pism „Liste des personnes à appeller au Comité”, „Objets dont le Comité doit s'occuper” oraz „Ordynacji wewnętrznej Komitetu”).

Or. Biblioteka Książąt Czartoryskich [KBC], rkps sygn. 5233 IV, Protokół posiedzeń Komitetu Reformy od jego rozpoczęcia się dnia 4 lipca 1814.

Edycja krytyczna: Michał Gałędek, Anna Klimaszewska, Piotr Pomianowski, *Prace Komitetu Cywilnego Reformy nad przygotowaniem narodowej kodyfikacji prawa cywilnego i procedury cywilnej w przededniu utworzenia Królestwa Polskiego (1814–1815) – edycja źródłowa. Część I*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2019, t. 12, z. 2, numer porządkowy 1 [w druku].

4 VII 1814

[s. 3]

Sesja 1

W Warszawie w domu Jaśnie Wielmożnego Ostrowskiego Senatora Wojewody i Prezesa Senatu Księstwa Warszawskiego.

Obecni Jaśnie Wielmożni i Wielmożni:

[Nikołaj] Nowosilcow Tajny Radca i Senator Imperii, Wiceprezes Rady Najwyższej Tymczasowej Księstwa Warszawskiego, Prezydujący,
[Tomasz] Wawrzecki Tajny Radca Imperatorski, i członek pomienionej Rady Najwyższej Tymczasowej dyrygujący ministerstwami sprawiedliwości i wojny,
[Tomasz] Ostrowski Wojewoda i Prezes Senatu Księstwa Warszawskiego,
[Stanisław] Zamoyski Wojewoda,
[Aleksander] Linowski Radca Stanu,
[Andrzej] Horodyski Konsyliarz Głównej Izby Obrachunkowej,
[Antoni] Bieńkowski Sędzia Apelacyjny,
[Józef Kalasanty] Szaniawski były Prokurator Sądu Kasacyjnego.

Komitet zgromadził się na mocy Najwyższego Ukazu Jego Imperatorskiej Mości, który wraz z notami do niego przyłączonymi, zawierają się w osnowie następującej:

J'autorise le Prince Adam Czartoryski, Mr Novossilzoff et Mr Wawrzecki de réunir les personnes nommées dans la note ci-jointe et même d'en appeler encore d'autres selon [s. 4] qu'ils le jugeront nécessaire pour préparer conjointement avec elles le travail des changements que je veux faire dans la Régie du Duché lors de mon

passage par Varsovie. La série des objets qui doivent les occuper est marquée dans la même note.

Signé Alexandre¹

Liste des personnes à appeler au Comité

Ostrowski Président du Sénat²

Zamoyski (l'Ordinat) Sénateur Palatin

Mostowski dernièrement Ministre de l'Intérieur du Duché

Matuszewicz dernièrement Ministre des Finances du Duché

Linowski Conseiller d'Etat

Grabowski Conseiller d'Etat

Ossoliński Président de la Cour d'Appel

l'Abbé Koźmian, Chanoine et Infulat

Horodyski, Conseiller de la Cour suprême des Comptes

Bieńkowski Juge à la Cour d'Appel

Kuczyński Dominique (le Staroste)

Szaniawski, ci-devant Procureur Général de la Cour de Cassation

Cette liste a été lue, et trouvée bonne pour la Majesté Impériale Paris le 19 Mai 1814³

[s. 5] Objets dont le Comité doit s'occuper

1

Le système actuel de l'administration intérieure du Duché est oppressif et coûteux. Il convient de le remplacer par un autre qui soit mieux adapté au caractère national, aux habitudes et à la pauvreté du pays. Il semble que les anciennes commissions de bon ordre, les commissions civico-militaires, ainsi que les chambres d'administration, organisées en 1807 dans la Grande Pologne et en 1809 dans la cidevant Galicie Occidentale, répondaient mieux à ce but, de même qu'à la simplicité, qui doit caractériser les affaires d'un pays agricole.

2

Le Code Napoléon civil et de Procédure judiciaire devrait être aboli le plus tôt possible. On pourrait intérieurement y substituer les lois polonaises, le statut de Lituanie, ainsi que les formes judiciaires usitées avant l'introduction de la procédure française. Le Comité discutera si les codes doivent être abolis entièrement ou en partie, et à quelle époque cette abolition pourrait avoir lieu. Il proposera aussi le plan et la composition d'une Commission séparée à créer, qui sera chargée de la rédaction [s. 6] d'un nouveau Code civil, criminel et de procédure, de même que de l'organisation définitive de l'ordre judiciaire.

3

Réforme et diminution de la liste civile d'après les changements nouveaux dans l'administration du pays.

¹ Identyczny tekst „Rozkazu z własnoręcznym Aleksandra... pismem stanowiącym Komitet do przygotowania projektów względem poprawy wewnętrznego urządzenia kraju Księstwa Warszawskiego” – BKC, sygn. 5236 IV, s. 9.

² Na liście zabrakło Tomasza Wawrzeckiego.

³ Identyczny tekst pisma „zawierającego nominację członków Komitetu”. – BKC, sygn. 5236 IV, s. 9.

4

Mesures pour relever le bien-être et l'esprit public des villes. Le rétablissement de leurs anciens tribunaux ou magistrats judiciaires ainsi que des municipalités, joint à la restitution des fonds qui leur appartenaient, pourront y contribuer le plus. Embellissement de la Capitale. Protection et secours à accorder au Théâtre national.

5

Mesures à prendre pour améliorer le sort des paysans et de leur ouvrir des moyens d'acquérir progressivement une existence indépendante.

6

Projet d'un nouveau système de finances, coordonné avec le besoin de relever le commerce et l'agriculture.

7

Mesures pour rendre au Clergé sa [s. 7] considération, ainsi que des biens, et pour augmenter ses moyens d'être vraiment utile.

8

Mesures pour relever les lettres, l'Instruction publique et les différents établissements qui s'en occupent, nommément l'ancien Académie de Cracovie.

9

Garanties du droit sacré de propriété, contre toute atteinte des réquisitions arbitraires de quelque nature qu'elles soient.

La volonté de Sa Majesté Impériale est, qu'en général tous les changements et toutes les réformes dans le système actuel du Gouvernement du Duché s'opèrent avec le moins de précipitation possible, afin d'éviter les suites désastreuses de tout bouleversement subit.

Cette note a été lue et trouvée bonne par Sa Majesté Impériale. Paris le 19 Mai 1814

[Tłumaczenie]

Upoważniam księcia Adama Czartoryskiego, Pana Nowosilcowa i Pana Wawrzeckiego do zebrania osób powołanych załączoną notą a nawet do dołączenia innych [s. 4], jeśli uznają to za konieczne w celu wspólnego przygotowania z nimi prac nad zmianami, które chcę wprowadzić w zarządzaniu Księstwem podczas mojego pobytu w Warszawie. Lista przedmiotów, którymi mają się zajmować, jest wyszczególniona w niniejszej nocie.

Podpisano: Aleksander

Lista osób, które należy powołać do Komitetu

Ostrowski Marszałek Senatu

Zamoyski (Ordynat) Senator Wojewoda

Mostowski ostatnio Minister Spraw Wewnętrznych Księstwa.

Matuszewicz ostatnio Minister Finansów Księstwa

Linowski Radca Stanu

Grabowski Radca Stanu

Ossoliński Prezes Sądu Apelacyjnego

Ojciec Koźmian, Kanonik i Infulat

Horodyski, Sędzia Najwyższej Izby Obrachunkowej

Bieńkowski Sędzia Sądu Apelacyjnego

Kuczyński Dominik (starosta)

Szaniawski, wcześniej Prokurator Generalny przy Sądzie Kasacyjnym

Lista ta została przeczytana i zaaprobowana przez Jego Wysokość w Paryżu 19 maja 1814 r.

[s. 5] *Przedmioty, którymi ma zająć się Komitet*
1

Obecny system administracji wewnętrznej w Księstwie jest uciążliwy i kosztowny. Należy go zastąpić innym, lepiej dostosowanym do charakteru narodowego, zwyczajów i ubóstwa kraju. Wydaje się, że dawne komisje dobrego porządku, komisje cywilno-wojskowe, a także izby administracyjne, zorganizowane w 1807 r. w Wielkopolsce i w 1809 r. w dawnej Galicji Zachodniej, lepiej odpowiadały temu celowi, a także prostocie, która powinna być właściwa dla spraw państwa rolniczego.

2

Kodeks cywilny Napoleona i postępowania sądowego powinien zostać jak najszybciej zniesiony. Można by go wewnętrznie zastąpić przepisami prawa polskiego, Statutem litewskim, a także formami sądowymi stosowanymi przed wprowadzeniem procedury francuskiej. Komitet omówi czy kodeksy te powinny zostać zniesione w całości czy w części oraz w jakim czasie powinno to nastąpić. Zaproponuje również plan i skład osobnej Komisji, która będzie utworzona i odpowiedzialna za opracowanie [s. 6] nowego kodeksu cywilnego, karnego i kodeksu postępowania oraz ostatecznej organizacji sądownictwa.

3

Reforma i ograniczenie listy cywilnej zgodnie z nowymi zmianami w administracji kraju.

4

Działania mające na celu poprawę dobrobytu i ducha publicznego w miastach. Przywrócenie ich dawnych sądów lub sędziów oraz rad miasta, a także zwrot należących do nich funduszy, mogą się do tego przyczynić w najwyższym stopniu. Upiększenie stolicy. Ochrona i pomoc, której należy udzielić Teatrowi Narodowemu.

5

Działania, które należy przedsięwziąć w celu poprawy losu chłopów i zapewnienia im środków do stopniowego uzyskania samodzielnej egzystencji.

6

Projekt nowego systemu finansów, skoordynowanego z potrzebą rozwoju handlu i rolnictwa.

7

Działania mające na celu przywrócenie duchowieństwu jego [s. 7] znaczenia, a także majątku, oraz zwiększenie jego środków, by mogło być naprawdę użyteczne.

8

Działania mające na celu rozwój nauk humanistycznych, edukacji publicznej i różnych instytucji, które się nimi zajmują, w szczególności dawnej Akademii Krakowskiej.

Zagwarantowanie świętego prawa własności, przeciwko wszelkim naruszeniom arbitralnych rekwizycji jakiegokolwiek rodzaju.

Wola Jego Wysokości Cesarza jest by ogólnie wszystkie zmiany i wszystkie reformy w obecnym systemie Rządu Księstwa zostały przeprowadzone z możliwie jak najmniejszym pośpiechem, aby uniknąć katastrofalnych skutków wszelkich nagłych zmian.

Niniejsza nota została przeczytana i zaaprobowana przez Jego Wysokość Cesarza. Paryż 19 maja 1814 r.

Jaśnie Wielmożny Nowosilcow przeczytał prócz tego list Jaśnie Oświeconego Księcia Czartoryskiego stosujący się do zamiarów, w jakich powyższy Komitet wyznaczonym został wskazujący [s. 8] oraz życzenia Jego Imperatorskiej Mości być dopełnionymi za przybyciem tego monarchy do Warszawy⁴.

Polecono Wielmożnemu Szaniawskiemu członkowi Komitetu ułożenie projektu ordynacji wewnętrznej, czyli sposobu postępowania tego Komitetu.

W ogólności członki jego wzięły na siebie obowiązek przynieść uwagi swoje nad przedmiotami wyżej onemu poleconymi.

Do trzymania pióra w Komitecie wezwano Jaśnie Pana Ignacego Szczurowskiego Sekretarza Protokolistę Rady Ministrów [...]

7 VII 1814

[s. 8']

Sesja 2

W domu Jaśnie Wielmożnego Ostrowskiego Senatora Wojewody i Prezesa Senatu.

Z udziałem: Nikołaja Nowosilcowa jako prezydującego, Tomasza Wawrzeckiego, Tomasza Ostrowskiego, Stanisława Zamoyskiego, Aleksandra Linowskiego, Andrzeja Horodyskiego, Antoniego Bieńkowskiego i Józefa Kalasantego Szaniawskiego.

Oprócz pomienionych członków Komitetu znajdował się zaproszony Jaśnie Oświecony Książę Lubecki jako dyrygujący Ministerium Spraw Wewnętrznych, dla udzielenia potrzebnych objaśnień w rzeczach [s. 9] administracji krajowej.

Wielmożny Szaniawski wskutek danego sobie polecenia na pierwszej sesji wnosi przygotowany projekt Ordynacji wewnętrznej Komitetu, zawierający w sobie krótki przepisy względem sposobu odbywania prac tegoż.

Takowy projekt po niektórych poprawkach zgodnie przyjęty i przez Jaśnie Wielmożnego Prezydującego zacyfrowany zamienia się w uchwałę, jak następuje.

Skutkiem najwyższej woli Najjaśniejszego Imperatora Wszechrosji, najlaskawszym ukazem Jego objawionej, zebrawszy się w Komitet do zaprowadzenia potrzebnych w rządzie wewnętrznym reform przeznaczony i rozpoczynający pod kierunkiem Jaśnie Wielmożnego radcy tajnego i senatora Imperii Novosilzoff

⁴ W materiałach Komitetu Cywilnego Reformy brak jest tego listu.

przedwstępną naradę względem przedmiotów roztrząśnieniu naszemu najlaskawiej poruczonych, uznaliśmy najpierwszą potrzebę postanowić dla samych siebie krótkie przepisy, których trzymać się powinni będziemy w odbywaniu prac naszych. Uchwalamy zatem jednomyślnie to co następuje:

1.

Gdy skutek rozlicznych praw naszych zawisł od przyzwoitego ich rozkładu pomiędzy członków, a zatem Jaśnie Wielmożny Dyrygujący, rozdzieliwszy za wspólną z nami deliberacją poruczone nam przedmioty na kilka części, wyznaczy dla wyrobienia każdej osobną sekcję z jednego lub więcej członków w miarę potrzeby [złożoną], [s. 10] a Komitet doda im razem pewną liczbę współpracowników z zewnątrz grona swojego.

2.

Prezydencja każdej sekcji zostaje zawsze przy członku Komitetu podług porządku nominacją najwyższą oznaczonego.

3.

Prezydujący każdej sekcji uwiadomić ma niezwłocznie Komitet o organizacji jej wewnętrznej oraz o rozpoczęciu dzieła, w ciągu którego na każdym z posiedzeń naszych winien jest dawać szczegółowe uwiadowienie o dalszych postępach jego. 4. W wypracowaniu każdego szczegółowego przedmiotu żadna sekcja oddalać się nie może od ogólnych zasad przez Komitet sobie wskazanych.

5.

Jaśnie Wielmożnego Dyrygującemu zostawia się wolny w każdym czasie przystęp do każdej sekcji, a to dla wglądania, czyli prace posuwają się tak jak tego najwyższa wola i własny kraju interes wymagają.

6.

Dla stanowienia o projektach przez osobne sekcje przedstawionych, tudzież dla rozwiązywania wątpliwości, które by tę lub ową sekcję w postępie tej pracy zastanawiać mogły, Komitet odbywać będzie dwa na tydzień posiedzenia, to jest w niedzielę i czwartek, [s. 11] zaczynając one o godzinie 11 rannej. W razie nagłej potrzeby doniesionej przez którąkolwiek z sekcji, Jaśnie Wielmożny Dyrygujący mocen jest zwołać nadzwyczajne posiedzenie Komitetu.

7.

Wszelkie materie w Komitecie decydują się prostą większością głosów. Równość zdań Jaśnie Wielmożny Dyrygujący rozstrzyga. Siedmiu członków stanowi komplet.

8.

Członki do składu osobnych sekcji z zewnątrz przybrane znajdować się powinny na posiedzeniu Komitetu, gdy tam projekt ich sekcji do roztrząśnienia przypadnie. Mają wtedy głos doradczy, a opinia większej ich liczby stanowi zawsze jedną kreskę w Komitecie.

9.

Dla utrzymania protokołu posiedzeń Komitetu oraz wszelkich jego aktów wzywa tenże Komitet Wielmożny Szczurowski protokolistę w Radzie Ministrów Księstwa Warszawskiego⁵.

Jaśnie Wielmożny Prezydujący podaje swoje myśli względem podziału na sekcje⁶, jako to: Prawodawstwa, Administracji Wewnętrznej i Finansów; zważając zaś że przyjazd Najjaśniejszego Imperatora do Warszawy może prędzej nastąpić, niżeliby sekcje, a następnie Komitet miały dosyć czasu do wygotowania w całości tak obszernego dzieła, sądzi zająć się naprzód wygotowaniem ogólnych projektów w najważniejszych przedmiotach. 1°/ Urządzenie [s. 12] administracji krajowej. 2°/ Oszczędzenie zbytecznych wydatków. 3°/ Poprawienie opłakanego stanu finansów. 4°/ Na koniec, że wypadałoby wyrzec o zniesieniu Kodeksu Napoleona bądź w całości bądź w części. Oświadcza nadto, iż dodałby do tego, a nawet położył na czele wszystkich artykułów ten, który zakończy poruczone Komitetowi przedmioty, gdyby powtórzonymi rozkazami Imperatorskimi nie były już zniesione, i gdyby zabezpieczenie własności nie było pierwszym celem, równie jak pierwszym dobrodziejstwem wszelkiego rodzaju porządku ustanowionego w rządzie.

Czyta potem uwagi swoje Jaśnie Wielmożny Zamoyski, rozbierając polecane przy ukazie Imperatorskim Komitetowi przedmioty, i rzucając myśli względem zasad, podług jakich projekty mogłyby być do przedstawienia monarsze przygotowane⁷.

Wielmożny Szaniawski wystawia w swoim piśmie 1°/ rozkład materii na pięć sekcji w stosunku do przedmiotów Komitetowi poleconych. 2°/ Ogólne zasady dla każdej sekcji. 3°/ Szczególne do każdego punktu objaśnienia. Duchem tego pisma jest, ażeby tak w prawodawstwie, jak [w] administracji stosować się do charakteru i zwyczajów narodowych, a nawet przywrócić dawne nazwiska rzeczy, których pamięć wzbudza na umysłach mieszkańców wiele wrażenia⁸.

Końcem zastanowienia się nad uczynionymi dziś spostrzeżeniami, dla przedsięwzięcia ich decyzji, sesja odłożona na dzień jutrzejszy [...]

8 VII 1814

[s. 13]

Sesja 3

W domu Jaśnie Wielmożnego Ostrowskiego Senatora Wojewody i Prezesa Senatu.
Z udziałem: Nikołaja Nowosilcowa jako prezydującego, Tomasza Wawrzeckiego, Tomasza Ostrowskiego, Stanisława Zamoyskiego, Aleksandra Linowskiego, Andrzeja Horodyskiego, Antoniego Bieńkowskiego i Józefa Kalasantego Szaniawskiego, z wezwanych [z] zewnątrz Komitetu Jaśnie Oświecony Książę [Franciszek Ksawery] Lubecki.

⁵ Identyczny tekst „Ordynacji wewnętrznej Komitetu” – BKC, sygn. 5236 IV, s. 25-27.

⁶ Tekst „Myśli” – zob. podpunkt B).

⁷ Poza treścią protokołu braku wzmianki o istnieniu tego dokumentu.

⁸ „Uwagi Szaniawskiego względem podziału prac Komitetu na sekcje” nie zostały złożone do akt. BKC, sygn. 5236 IV, s. 5.

Wielmożny Horodyski czyni rozbiór przedmiotów Komitetowi poleconych⁹ i podziela je na trzy sekcje, wyszczególniając jakie potrzebne będą tym sekcjom materiały z dawniejszych form i organizacji rządowych. Z uczynionego powyżej rozbioru ukazuje dwa główne cele Komitetu. Jeden bliższy i naglejszy: aby niezwłocznie ułożyć i obszerniej wysławić artykuły najwyższym rozkazem wskazane, przelewając je w formę monarchicznego aktu lub statutu do decyzji N^{go} Imperatora za Jego do Warszawy przybyciem, i obejmując w nich te przedmioty, które monarcha uznał za potrzebujące odmiany. Drugi dalszy cel. Po odebraniu rzeczzonego aktu, rozwinąć zawarte w nim zasady i wygotować obszerniejsze urządzenia. Mówiąc o przejściu z kodeksu [s. 14] Napoleona do nowej sądownictwa epoki, wnosi, czyliby dla uniknienia zamieszania nie wypadałoby chwycić się sposobu użytego w Danii, przez ustanowienia sądów pojednawczych, które by w przeciągu tych lat, jakby się formowała nowa biega [sic!] prawa, ukończyły wszystkie sprawy i naród z nich oczyszczony przeprowadziły do nowego porządku rzeczy.

Myśl ta znalazła zgodne za sobą zdanie członków Komitetu z przydaną uwagą przez Jaśnie Wielmożnego Prezesa Senatu, iż gdy sądy pojednawcze z natury instytucji swojej nie mogą ostatecznie kończyć spraw, tam gdzie by strony przestać na ich wyroku zgodnie nie chciały, wypadałoby zaprowadzić sądy na kształt dawnych kompromisarskich, które by ostatecznie w sprawach między stronami wyrokowały. Wielmożny Horodyski znajdował załatwienie tej uwagi w przyjęciu sposobu użytego w Danii sądów pojednawczych, gdzie był sąd drugi stanowczy ostatecznie w tych sprawach, które przez sądy pojednawcze zagodzonymi być nie mogły.

Po roztrząśnieniu uwag względem podziału pracy na sekcje, uchwalono ich cztery.

Pierwszą Sekcję Administracyjną do artykułów 1° i 5° zawartych w nocie do ukazu imperatorskiego przyłączonej, której cała osnowa wciągnięta jest do protokołu pierwszego posiedzenia. [s. 15] Tę pierwszą sekcję składają: Jaśnie Wielmożni Zamoyski, Linowski i Horodyski.

Drugą Sekcję Sądową i Miast do artykułów 2° i 4° Grabowski, Bieńkowski, Szaniawski.

Trzecią Sekcję Skarbową do artykułów 3° i 6°, Matuszewicz Minister Skarbu i Horodyski.

Czwartą Sekcję Edukacyjną i Duchowieństwa do artykułów 7° i 8° Zamoyski, Ks. Koźmian, Szaniawski.

Wszystkie zaś sekcje pamiętać mają o artykule 9., który mówi o zabezpieczeniu świętego prawa własności¹⁰.

Pomienione sekcje pracować będą naprzód nad ułożeniem zasad względem przedmiotów między nie podzielonych i przyniosą do decyzji Komitetu swoje projekty, po której przelane być mają w jeden projekt podług formy dekretu

⁹ Dokument pt. „Uwagi Horodyskiego względem podziału przedmiotów Komitetowi poleconych na sekcje” nie został złożony do akt Komitetu. BKC, sygn. 5236 IV, s. 5.

¹⁰ Identyczny tekst zredagowany jako uchwała Komitetu znajduje się w „Papierach Komitetu Reformy co do Ogólności” – BKC, sygn. 5236 IV, s. 29.

monarchicznego dla przedstawienia Najjaśniejszemu Imperatorowi za jego do Warszawy przybyciem.

Każda sekcja upatrzy sobie potrzebnych współpracowników [z] zewnątrz swego grona i poda ich do oznaczenia Komitetowi na przyszłym jego posiedzeniu.

10 VII 1814

Sesja 4

W domu Jaśnie Wielmożnego Ostrowskiego Prezesa Senatu.

Z udziałem: Nikołaja Nowosilcowa jako prezydującego, Tomasza Wawrzeckiego, Tomasza Ostrowskiego, Stanisława Zamoyskiego, Aleksandra Linowskiego, Andrzeja Horodyskiego, Antoniego Bieńkowskiego i Józefa Kalasantego Szaniawskiego.

Na przełożenia¹¹ sekcji oznaczone są dla wspólnej w nich pracy następujące osoby

1°/ Do Sekcji Administracyjnej

Koźmian Referendarz Rady Stanu

Stanisław Nowakowski,

Godlewski – posłowie na Sejmie

Tokarski – Sekretarz G[enera]lnej Głównej Izby Obrachunkowej

2°/ do Sekcji Ustaw[odaw]czej i Miast

Ks. opat Bohusz

Woźnicki Prokurator Sądu Kasacyjnego

Borakowski,

Skarżyński – sędziowie apelacyjni

Kozłowski Mecenas

Bandtkie Notariusz Publiczny

3°/ Do Sekcji Skarbowej zostawiono Jaśnie Wielmożnemu Dyrygującemu Novosilzoff wezwać upatrzone osoby.

4°/ Do Sekcji Edukacyjnej i Duchowieństwa

Ks. Woronicz Radca Stanu

Ks. Prażmowski¹².

[s. 17] Wezwane będą pomienione osoby przez prezydującego względem każdej sekcji. [...]

[hasła: Komitet Cywilny Reformy, Kodeks Napoleona, prawo cywilne, postępowanie cywilne, kodeks karny, administracja publiczna, III Statut Litewski, kodyfikacja, Księstwo Warszawskie, Królestwo Kongresowe, Uniwersytet Jagielloński]

¹¹ Przełożenia – przedłożenia.

¹² Identyczny tekst zredagowany jako uchwała Komitetu znajduje się w „Papierach Komitetu Reformy co do Ogólności” – BKC, sygn. 5236 IV, s. 33.